

ПРОЕКТ НА

„КОДЕКС ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА НА ЛЕКАРИТЕ В БЪЛГАРИЯ“

Въведение

Лекарската професия е творчество, което съчетава наука, изкуство и техника. Тя служи на живота, здравето (психическо и физическо) и работоспособността на отделния човек и целия народ. Тя изисква от лекаря човечност, всеотдайност и чувство за отговорност. Лекарят е длъжен да упражнява своята професия по съвест и да отговаря на доверието, което му предоставя тя.

Лекарската етика е съвкупност от норми на поведение, които служат изцяло на живота и здравето на индивида и обществото.

Етичните норми регулират отношенията на лекаря с пациента и неговите близки и отношенията на лекаря с колегите му и с обществото.

Правилата на професионалната лекарска етика са задължителни за всеки лекар.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. Лекарската професия може да се изпълнява само от лице с висше медицинско образование и призната в Република България правоспособност, съобразно изискванията на Закона за здравето.

Чл. 2. Лекарската професия се основава на следните ценности:

1. професионална компетентност и отговорност;
2. честност, човечност, милосърдие;
3. добросъвестност;
4. тактичност в отношенията с пациентите, колегите и обществото;
5. неприязън към самонадеяността и самохвалството;

6. вежливост към пациента и неговите близки;
7. психологичен подход към болния;
8. толерантност към религиозните убеждения, етническите традиции, политическите убеждения и политическата принадлежност на личността;
9. еднакво отношение към болните с различно обществено, социално и материално положение. Не се допускат никакви ограничения, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.

Чл. 3. Лекарят действа в интерес на живота, физическото и психическото здраве на пациента и съдейства за социалната му реадaptация.

Чл. 4. Лекарят е длъжен да познава и спазва своите професионални и съсловни правила и задължения, произтичащи от закона, устава на Българския лекарски съюз (БЛС) и този кодекс

Чл. 5. Лекарят има право на професионална независимост и лична свобода за осигуряване на медицинска помощ и грижи за пациента при всички форми на упражняване на професията, в рамките на нормативната уредба на професията и правилата за вътрешен ред в съответното лечебно заведение и негово подразделение.

Чл. 6. Лекарят има право да упражнява професията без външно влияние или намеса върху неговата професионална оценка, решения и действия, като поема отговорността за това, съобразно квалификацията си и съобразно действащата нормативна уредба в страната.

Чл. 7. Всеки лекар има равни възможности за медицинска дейност, подготовка и усъвършенстване, наемане на работа и право на практика без разлика на раса, религия, произход, пол, възраст или политическа принадлежност.

Чл. 8. Своевременността, достатъчността и качеството на медицинското обслужване и грижите за пациента, трябва да бъдат поставени в центъра на вниманието на лекарската дейност.

Чл. 9. Лекарят има свобода за разпространение на знанията и уменията си вътре и извън страната, в която живее. Трябва да има и условия за постигане на най-високо

ниво в областта на медицинското образование, наука и практика. Той трябва да има свободен достъп до различните форми на квалификация и усъвършенстване, за участие в събрания на национални и международни медицински асоциации, конгреси, симпозиуми и други медицински прояви независимо от повода и мястото, където те са организирани.

Чл. 10. Лекарят признава и защитава правата на своите пациенти така, както са посочени в Декларацията на Световната медицинска асоциация (Лисабон, 1981 г.) и се отнася с уважение към достойнството на човешката личност.

Чл. 11. Независимо от своята специалност, квалификация или ангажименти, лекарят е длъжен да оказва спешна помощ на всеки болен, чието здраве и живот се намират в непосредствена опасност.

Чл. 12. (1) Лекарят може да откаже лечението и консултацията, когато е убеден, че между него и пациента липсва необходимото доверие или липсват условия за изпълнението на неговите професионални права и задължения. Това не се отнася до задълженията му да окаже медицинска помощ при спешни случаи.

(2) Лекарят има право да откаже преглед, консултация и лечение, когато има пряка заплаха за здравето и живота му.

Чл. 13. Всеки лекар в ежедневната си дейност се стреми да утвърждава собствения си и на съсловиято авторитет, като дори извън рамките на професионалната си дейност се въздържа от постъпки и действия, които биха уронили честта или достойнството на лекарската професия.

Чл. 14. Лекарите трябва да следят стриктно използваните начини за информиране на пациентите и населението и да не допускат името, квалификацията и уменията им да се използват с рекламна цел.

Чл. 15. (1) Разрешените указания, отразени на табелите на лекарските кабинети, следва да включват само: име и фамилия, законно придобити титли, призната и упражнявана медицинска специалност; приемни дни и часове на лекаря, адрес и телефонен номер.

(2) Разрешените указания върху рецептите, бланките за писма или в нетърговските указатели включват: име и фамилия, законно придобита титла, научна степен и

звания, придобита и упражнявана медицинска специалност, адрес и телефон, които улесняват контактите на лекаря с неговите пациенти

Чл. 16. Лекарят не може да си приписва и огласява компетентност, която не притежава и не е придобита по законно установения ред.

Чл. 17. Лекарят може да участва в здравни радио- и телевизионни програми, печатни издания за разпространение на здравни знания, но е недопустимо те да се използват за преки внушения на гражданите при избора им на лекуващ лекар или здравно заведение.

Чл. 18. При стихийни бедствия, граждански конфликти и по време на война лекарят по своя преценка продължава грижите за пациентите.

Чл. 19. Лекарят има право да защитава интересите и потребностите на пациентите си пред всички лица и институции, които биха отказали или ограничили грижата за болни, ранени или излежаващи наказани лица.

Чл. 20. Лекарят е длъжен непрекъснато да се усъвършенства, да търси и анализира причините на заболяванията и да съдейства за тяхната профилактика.

Чл. 21. Лекарят има задължението да помага за обучението на колегите си, да споделя своя опит с тях и да съдейства за тяхната специализация и усъвършенстване.

Чл. 22. Когато се налагат научни експерименти върху животни, лекарят е длъжен да зачита международните принципи и закони за закрила на животните.

Раздел II. Отношения лекар - пациент

Чл. 23. (1) Лекуващият лекар е свободно избран от пациента или неговите близки лекар, който осигурява цялостния процес на лечение на болния. Лекуващият лекар води медицинско досие на пациента и отговаря за неговото съхранение. В случай че се оттегли, той е длъжен да осигури непрекъснатост в лечението, като представи цялата необходима информация на лекаря, който ще го замести.

(2) Лекуващият лекар, ако по изключение бъде наложен на пациента по силата на закон, административен акт или други обстоятелства, трябва да действа съобразно този кодекс.

Чл. 24. Лекарят не може да провежда изследвания, които са извън правилата за добра медицинска практика или медицинските стандарти и биха могли да навредят на психиката, достойнството и морала на лицето.

Чл. 25. Необходимо е уважение към интимната сфера на пациента. Недопустимо е лекар да използва прегледа и лечението за осъществяване на интимен контакт с пациента.

Чл. 26. (1) Лекарят зачита правото на болния да бъде информиран за своето състояние, естеството на болестта и за средствата и възможностите за диагностика и лечение.

(2) Лекарят зачита правото на болния да поиска второ мнение, както и информация за други методи за диагностика и лечение.

Чл. 27. Когато болният поради непознаване на опасните последици на заболяването отказва съгласие за необходими изследвания и лечение (например операция), лекарят е длъжен да разясни и неблагоприятната прогноза, ако не се проведе това лечение, по разбираем за пациента начин. Това задължение отпада, когато пациентът изрично заяви, че не желае да получи тази информация.

Чл. 28. Лекарят няма право да прекъсва живота на пациента или да подпомага пациента при намерение за суицид.

Чл. 29. Лекарят трябва да извърши всичко възможно неизлечимо болните да прекарат остатъка от живота си без болки и страдания, при съхранено достойнство.

Чл. 30. Лекарят по силата на свои убеждения (морални, религиозни и др.) има право да откаже прекъсване на нормална бременност.

Чл. 31. Лекарят е длъжен да използва всички критерии за установяване на настъпила смърт с цел сигурност на преценката, съгласно правилата за добра медицинска практика.

Чл. 32. При вземане на тъкани, органи и клетки с цел трансплантация трябва точно да се спазват условията и реда за извършване на тези дейности съобразно действащия Закон за трансплантация на органи, тъкани и клетки в Република България.

Чл. 33. Лекарят е длъжен да потърси консултация от друг лекар или лекари, когато състоянието или заболяването на пациента налага това.

Чл. 34. Лекарят консултант получава от лекуващия лекар всички необходими сведения за болния и цялата налична документация. Консултантът документира и съобщава заключението си на лекуващия лекар и на пациента и/или на неговите близки.

Раздел III. Отношение между лекари

Чл. 35. Колегиалността, уважението и зачитане на личното достойнство е основен дълг, който трябва да се спазва, като се уважават интересите на болния.

Чл. 36. (1) Лекарите винаги си дължат морална и професионална помощ.

(2) Забранява се да се оклеветява колега, да се злослови и да се разпространяват неверни и недоказани обвинения срещу него.

(3) Разногласия от професионално естество между отделни лекари не могат да бъдат предмет на публични полемики.

Чл. 37. (1) Недопустимо е лекар да злепоставя колегата си чрез преценка и критика на неговата лечебна дейност или чрез изказвания срещу неговата личност, освен в случаите на публично обсъждане на медицински казуси на чисто професионални форуми.

(2) Регистрацията и обсъждането на пропуските и грешките в лечебно-диагностичната дейност са релевантен, световен и морално-етично неукорим метод за предотвратяването им. При обсъждането е уместна фиксацията върху фактите, а не върху личностите.

Чл. 38. (1) Интересът на болния, както и колегиалността изискват доверие в отношението между лекуващите лекари и лекарите консултанти.

(2) По време на заболяването, което е мотивирало консултацията, лекарят консултант трябва да се въздържа да посещава болния в болничното заведение или у дома без съгласието на лекуващия лекар, освен при изричното искане на пациента. Лекуващият лекар трябва да бъде уведомен при приемане на негов пациент в лечебно заведение.

Чл. 39. За всяка промяна в състоянието на болния, при преместване в друго отделение или болница лекуващият лекар трябва да бъде информиран.

Чл. 40. Лекарят консултант или експертът изпълнява своята мисия, като спазва правилата на колегиалността. Той трябва да се въздържа в присъствието на пациента от преценка по отношение на диагнозата, лечението, личността и квалификацията на лекуващия лекар. Лекарят консултант или експерт трябва да съобщи на лекуващия лекар резултатите от своята работа. Той може да съобщи своето мнение относно лечението, но би трябвало да се въздържа от директна намеса, ако такава не му е предложена, освен в случаите на непосредствена опасност за живота на пациента.

Чл. 41. Споровете между лекари от етичен и деонтологичен характер са в компетенцията на Комисията по професионална етика (КПЕ) на съответните лечебни заведения или на регионалната КПЕ (РКПЕ) на територията, на която се е случил инцидентът. По-високата инстанция е Централната комисия по професионална етика на БЛС. Правно-деонтологичните въпроси, касаещи казуси, свързани с практики в ПИМП и СИМП, както и частно практикуващи лекари, са в компетенцията на РКПЕ.

Чл. 42. Лекарят консултант или експерт не може да използва своята функция, за да набира клиенти за себе си или за трети лица и особено за осигурителни органи и институции, с които сътрудничи. Той трябва да се въздържа от всеки акт, който би могъл да повлияе на свободния избор на пациента.

Чл. 43. Лекарят е длъжен да дава мотивирана обективна преценка за своите сътрудници при издаване на характеристики.

Чл. 44. Лекарят помага на свой заболял колега и сътрудничи с тези, които го лекуват.

Чл. 45. Ако в отсъствие на лекуващия лекар пациентът се е обърнал за помощ към друг лекар, същият може да обслужи пациента, като при нужда да промени лечението, назначено от неговия колега. При първа възможност е длъжен да го уведоми за това и да впише промяната в медицинската документация.

Раздел IV. Лекарска тайна

Чл. 46. (1) Лекарската тайна включва всички сведения, които пациентът е споделил с лекаря във връзка със състоянието си, и факти, открити при прегледа и изследванията, извършени от последния, както и всичко, което лекарят е научил при упражняване на професията си относно пациента.

(2) Лекарската тайна се пази и по отношение на членовете на семейството на болния.

(3) Доверените от пациента тайни лекарят запазва и след смъртта му.

Чл. 47. Лекарската тайна се простира и върху цялата медицинска документация и илюстрационен материал, а така също и върху данните и заключенията на извършени консултации.

Чл. 48. Когато повече лекари лекуват едновременно или последователно един и същ пациент, те помежду си са свободни от лекарска тайна, освен при мотивирано несъгласие на пациента.

Чл. 49. При използване на информация от медицинска документация за целите на научна и преподавателска дейност данните и илюстрациите, които подлежат на задължителна тайна, могат да бъдат съобщени, ако гарантират анонимност на пациента. Не трябва да се допуска идентифицирането на пациентите от трети лица.

Чл. 50. Лекарят е задължен да дава информация за състоянието на своите пациенти на съответните институции в регламентирани от съществуващото законодателство случаи. В тези случаи лекарят се освобождава от отговорност за опазването на лекарската тайна.

Раздел V. Хонорар

Чл. 51. (1) Лекарят получава хонорар (възнаграждение) за своя труд.

(2) Хонорар е всяко възнаграждение за извършена работа в качеството му на лекар.

(3) Хонорарът е тази част от стойността или цената на медицинската дейност, върху която лекарят има пълни права, съобразявайки се с този кодекс.

Чл. 52. Във всички случаи при определяне на своя хонорар лекарят се основава на принципа, че лекарската дейност е наука, изкуство и техника. При определяне на своя хонорар е недопустимо лекарят да го намалява под приетия от БЛС минимум за тази дейност.

Чл. 53 (1) Недопустими са всички форми на договаряне между лекари от различни специалности с цел подялба на хонорар, освен ако той не е изрично упоменат и достъпен като информация за пациента.

(2) Недопустими са всички форми на договаряне между лекари и фармацевти с цел подялба на хонорар.

(3) Недопустими са всички форми на договаряне между представители на фармацевтични фирми и лекари за изписване на лекарства и консумативи с цел придобиване на материални и други облаги.

Чл. 54. (1) Право на лекаря е да определи своя хонорар, като спазва правилата и реда за това, установени в съответното лечебно заведение.

(2) Незаплатен хонорар не може да бъде основание за отказ за оказване на спешна помощ на пациент, намиращ се в непосредствена опасност за живота. Лекарят не изисква хонорар от пациента и близките му при оказване на спешна медицинска помощ.

(3) Лекарят има право да се откаже от хонорара си в даден случай по собствена преценка съобразно своите разбирания и оценка на конкретни обстоятелства, но не да намалява хонорара си под приетия от БЛС минимум за тази дейност.

Чл. 55. При лекуване на колеги лекарят не приема хонорар за положения труд, но приема заплащането на използваните лекарства и материали по утвърдените ценоразписи на съответното лечебно заведение, в което изпълнява своите трудови задължения. При лекуване на членове на семейства на колеги лекарят има лична свобода на действие относно това как да постъпи съобразно своето вътрешно убеждение и разбиране, а също и съобразно действащите нормативни актове на лечебното заведение, в което той осъществява своите служебни задължения.

Раздел VI. Лекарят и обществото

Чл. 56. Лекарят е активен член на обществото, съдейства за популяризирането на здравословен начин на живот и обществената хигиена.

Чл. 57. Лекарят е активен участник в реализиране на екологичното благополучие.

Чл. 58. (1) Обществото дължи на лекаря уважение, добра материална осигуреност и опазване на достойнството му.

(2) Лекарят сам утвърждава авторитета си със своя професионализъм, компетентност, знание, умение и благородство в отношението си към пациента и обществото.

(3) Лекарят не може с поведението и действията си, с думи, дела или публикации да уронва престижа на професията, на съсловната организация и доброто име на колегите си.

Раздел VII. Контрол за спазване на етичния кодекс

Чл. 59. Изпълнението на нормите на лекарската етика се контролира от БЛС, като нарушенията се санкционират съгласно Закона за съсловните организации на лекарите и на лекарите по дентална медицина, устава на БЛС и правилника за дейността на комисиите за професионална етика.

Чл. 60. (1) Комисията по професионална етика на БЛС изпълнява методични функции към комисиите по професионална етика на районните колегии на БЛС при мотивирано искане от тях. Нейните решения имат препоръчителен характер.

(2) При необходимост в работата си Комисията по професионална етика на БЛС и комисиите по професионална етика на районните колегии на БЛС могат да използват консултанти - експерти по специалности и юристи.

(3) Комисията по професионална етика на БЛС се самосезира/сезира и взема отношение по повод изказвания, статии и интервюта, които уронват престижа и авторитета на лекаря и лекарското съсловие.